

Karat
Coalition
for
Regional
Action

IV
Światowa
Konferencja
na rzecz
Kobiet
Pekin - Chiny,
4-15
września
1995 r.

Platforma Praw Człowieka

STRESZCZENIE

1998

Międzynarodowy Rok
Praw Człowieka

IV

Światowa Konferencja na rzecz Kobiet w Pekinie poświęcona była prawom kobiet jako prawom człowieka. Dokument końcowy Konferencji – Platforma Działania – to międzynarodowy program działań dla dobra wszystkich kobiet świata, w szczególności zaś działań na rzecz równości, rozwoju i pokoju. Platforma Działania została przyjęta przez reprezentantów 189 krajów. Tym samym rządy tych krajów zobowiązały się do realizacji zawartego w niej programu.

10 grudnia 1948 r. proklamowana została przez ONZ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. Włączając się w obchody Międzynarodowego Roku Praw Człowieka, ogłoszonego w związku z 50 rocznicą tego wydarzenia, pragniemy podkreślić szczególną wagę, jaką powinno się przywiązywać do kwestii respektowania praw człowieka w stosunku do kobiet.

W 1975 r., w Meksyku, odbyła się – zorganizowana przez Organizację Narodów Zjednoczonych – I Światowa Konferencja na rzecz Kobiet. Od tego czasu dokonał się znaczny postęp na drodze do osiągnięcia równości między kobietami i mężczyznami. W wielu krajach zwiększył się dostęp kobiet do oświaty i odpowiedniej opieki zdrowotnej, wzrósł udział kobiet na rynku pracy, wprowadzone zostały regulacje prawne mające zapewnić kobietom równe szanse i respektowanie ich praw jako praw człowieka.

Nadal jednak powszechna jest dyskryminacja kobiet.

- Utrzymuje się jako zjawisko o charakterze globalnym przemoc wobec kobiet.
- Nadal występują ograniczenia w korzystaniu przez kobiety z ekonomicznego potencjału społeczeństw.
- Kobiety mają mniejsze szanse na podjęcie wyższych studiów i zawężoną do kilku dziedzin możliwość wyboru ich kierunku.
- Tradycyjne kulturowo-społeczne wzorce dotyczące płci stanowią przeszkodę dla większego udziału kobiet w biznesie, rządzeniu i życiu politycznym.

- Przytłaczającą większość spośród 1 mld ludzi żyjących w skrajnej nędzy oraz analfabetów stanowią kobiety.
- Decyzje mające wpływ na kobiety podejmowane są w większości przez mężczyzn.

Platforma wskazuje na 12 obszarów o kluczowym znaczeniu w walce z dyskryminacją kobiet, określając kolejno strategie rozwiązywania specyficznych dla każdego z nich problemów oraz działania, które w ciągu następnych pięciu lat mają być w tym celu prowadzone przez rządy, instytucje międzynarodowe, organizacje pozarządowe i sektor prywatny.

ogólne cele i kierunki działania

Platforma Działania – program poprawy sytuacji kobiet poprzez rozszerzenie zakresu ich decydowania o sobie samych oraz o sprawach ważnych dla całego społeczeństwa, i to na wszelkich szczeblach władzy – zaleca propagowanie i umożliwienie pełnego korzystania przez ogół kobiet ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności.

Wzywa ona także do ustanowienia sprawiedliwych zasad podziału władzy i odpowiedzialności pomiędzy kobiety a mężczyzn w domu, w miejscu pracy oraz w szerszych społecznościach narodowych i międzynarodowych.

sukces Platformy Działania będzie wymagał:

- zdecydowanego zaangażowania rządów, międzynarodowych oraz krajowych organizacji i instytucji wszystkich szczebli, a także organizacji pozarządowych.
- wyasygnowania odpowiednich środków krajowych i międzynarodowych, jak również zdobycia nowych, dodatkowych funduszy przeznaczonych dla krajów rozwijających się.

„Każdy człowiek ma jako członek społeczeństwa prawo do ubezpieczeń społecznych; ma również prawo do urzeczywistniania (...) swych praw gospodarczych (...)” (Art. 22)

ubóstwo

We współczesnym świecie sfera skrajnego ubóstwa obejmuje ponad miliard ludzi, z czego większość stanowią kobiety. Nędza zagraża kobietom w większym stopniu niż mężczyznom, o czym świadczy fakt, że w ciągu ostatniej dekady liczba żyjących w ubóstwie kobiet wzrosła znacznie bardziej niż analogiczna liczba mężczyzn. Zjawisko to dotyka szczególnie kobiety wiejskie.

Feminizacja biedy, jako szybko uwidoczniający się skutek przemian ustrojowych, stała się też ostatnio problemem w krajach przechodzących proces transformacji politycznej, ekonomicznej i społecznej.

Ubóstwo bardziej dotyka kobiety, bo zgodnie z tradycyjnym podziałem ról to głównie na nich spoczywają obowiązki domowe oraz odpowiedzialność za należyte funkcjonowanie gospodarstwa, a także kierowanie w rodzinie konsumpcją i zdobywaniem środków do życia, stając się w warunkach rosnącego niedostatku ciężarem przerastającym ich siły.

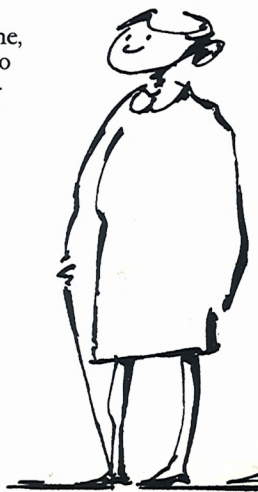
Ubóstwo kobiet wiąże się bezpośrednio z niemożliwością uzyskania przez nie niezależności finansowej, z brakiem dostępu do potencjału ekonomicznego społeczeństwa, np. do kredytu, z barierami w zdobywaniu wykształcenia i w korzystaniu z usług pomocnych przy prowadzeniu działalności gospodarczej oraz z nieznacznym udziałem w rządzeniu.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Przejrzeć i skorygować makroekonomiczne strategie rozwoju dotyczące potrzeb kobiet żyjących w ubóstwie i działań na ich rzecz.
- Dokonać rewizji ustawodawstwa i praktyki administracyjnej pod kątem zapewnienia kobietom równych praw i równego dostępu do potencjału ekonomicznego społeczeństwa.
- Umożliwić kobietom korzystanie z usług instytucji oszczędnościowo-kredytowych.
- Opracować odpowiednie metody statystyczne, pozwalające na określenie i ujawnienie pełnego zakresu pracy kobiet i ich wkładu w rozwój gospodarki narodowej, z uwzględnieniem pracy niewynagradzanej i domowej.
- Zbadać związek zachodzący pomiędzy rozmiarami niewynagradzanej pracy kobiet a liczbą kobiet żyjących w ubóstwie.

Szkoły
pedagogiczne
79,5 %

**Kobiety studiujące
na wyższych uczelniach w Polsce
w roku akademickim 1996/1997**

Rocznik Statystyczny 1997, s. 239

„Każdy człowiek ma prawo do nauki. (...)
Nauka podstawowa jest obowiązkowa.
Oświata techniczna i zawodowa jest
powszechnie dostępna (...)” (art. 26)

edukacja i szkolenia

Oświata jest podstawowym prawem człowieka oraz zasadniczym instrumentem osiągnięcia pełnej równości, rozwoju i pokoju. Inwestowanie w formalne i nieformalne kształcenie dziewcząt i kobiet okazało się jednym z najlepszych sposobów działania na rzecz trwałego rozwoju oraz wzrostu gospodarczego.

Chociaż w skali globalnej nastąpił widoczny postęp, jeśli chodzi o ilość dziewcząt uczęszczających do szkół podstawowych i średnich, to jednak w wielu krajach nadal występują ograniczenia w dostępie dziewcząt do oświaty z powodu tradycyjnych zwyczajów, wczesnych małżeństw lub ciąży oraz rzutujących na system nauczania uprzedzeń związanych z płcią. Od dziewcząt i młodych kobiet oczekuje się zarówno nauki, jak i wykonywania obowiązków domowych, co często prowadzi do złych wyników w szkole oraz zbyt wczesnego kończenia edukacji. Wciąż niedostępne jest dla dziewcząt wykształcenie na dobrym poziomie, zwłaszcza wyższe i w dziedzinie nauk ścisłych lub technicznych.

Na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Zapewnić dziewczętom i kobietom szerszy dostęp do wykształcenia ogólnego i zawodowego, do studiów w dziedzinie nauk matematyczno-przyrodniczych i technicznych oraz do kształcenia ustawicznego.
- Dla wszystkich szczebli nauczania opracować wytyczne, programy, podręczniki i pomoce szkolne wolne od wpływu stereotypów dotyczących płci.
- Przyznać odpowiednie fundusze na reformy oświatowe w celu umożliwienia obu płciom równego dostępu do wykształcenia.
- Popierać podnoszenie kwalifikacji przez dziewczęta i kobiety.

zdrowie

Zdrowie jest stanem pełnego komfortu w aspekcie fizycznym, psychicznym i społecznym, a nie wyłącznie brakiem choroby lub niedomagań. O zdrowiu kobiet decyduje nie tylko ich fizjologia, ale również społeczne, polityczne i ekonomiczne warunki ich życia.

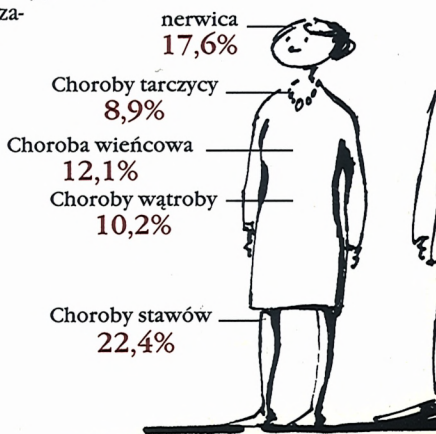
Zdrowie ma wpływ na jakość życia kobiet i na ich zdolność do pełnego uczestnictwa w życiu publicznym i prywatnym. Kobiety powinny mieć zagwarantowane prawo do możliwie najlepszego zdrowia przez całe życie.

Prawa kobiet jako prawa człowieka obejmują ich prawo do sprawowania kontroli nad własną seksualnością i własną płodnością. Równe relacje między mężczyznami a kobietami w życiu seksualnym wymagają wzajemnego poszanowania, zgody i wspólnej odpowiedzialności. Platforma potwierdza, że prawa reprodukcyjne należą do podstawowych praw człowieka i obejmują prawo wszystkich par i jednostek do swobodnego i odpowiedzialnego decydowania o tym, czy, kiedy i ile chcą mieć dzieci, a także prawo do pełnej i rzetelnej informacji oraz do podejmowania decyzji dotyczących prokreacji w sposób wolny od przymusu i dyskryminacji.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Zapewnić kobietom w ciągu całego życia większy dostęp do właściwych, przystępnych finansowo i wysokiej jakości usług ochrony zdrowia, a także do informacji.
- Zachęcać mężczyzn do brania odpowiedzialności za swoje zachowania reprodukcyjne i seksualne.
- Podjąć inicjatywy uwzględniające kulturowe i społeczne uwarunkowania związane z płcią, dotyczące przeciwdziałania chorobom przenoszonym drogą płciową, HIV/AIDS oraz problemów zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego.
- Zwiększyć środki przeznaczone na ochronę zdrowia kobiet oraz dokonywać kontroli sytuacji w tej dziedzinie.
- Uznać problem niebezpiecznej aborcji (aborcji wykonywanej nielegalnie) za główny problem zdrowia publicznego i podjąć działania zmierzające do zniesienia wszelkich związków z aborcją restrykcyjną, z jakimi spotykają się kobiety.

„Nie wolno nikogo torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, nieludzki lub poniżający” (Art. 5)

przemoc

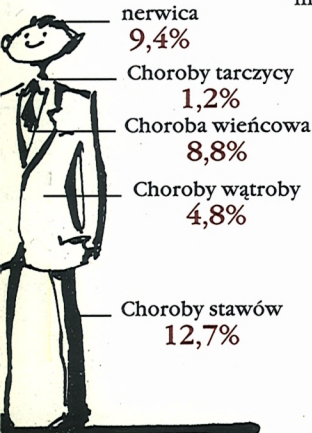
We wszystkich społeczeństwach kobiety i dziewczęta – niezależnie od zamożności, klasy społecznej i kultury – stają się w większym lub mniejszym stopniu przedmiotem fizycznej, seksualnej lub psychicznej przemocy. Często padają one ofiarą gwałtów, nadużyć seksualnych, molestowania seksualnego i zastraszenia w miejscu pracy. Szczególnie narażone na gwałty – dokonywane w skali masowej i stanowiące element strategii wojennej – stają się kobiety w czasie konfliktów zbrojnych. Formami przemocy wobec nich są również niewolnictwo seksualne, przymusowa ciąża, sterylizacja lub aborcja, prenatalna selekcja ze względu na płeć oraz zabijanie noworodków płci żeńskiej. Wszelka tego rodzaju przemoc stanowi naruszenie, ograniczenie lub zanegowanie przysługujących kobietom praw człowieka i podstawowych wolności. Szczególnie narażone na przemoc, a zatem wymagające specjalnej uwagi, są takie grupy kobiet jak imigrantki.

Brak praw o charakterze prewencyjnym i ochronnym wymierzonych przeciw przemocy wobec kobiet względnie niemożliwość ich wyegzekwowania lub nieudolność w ich stosowaniu przez władze publiczne jedynie utrwała i wzmacnia to zjawisko.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Wszelkimi możliwymi sposobami zapobiegać przemocy wobec kobiet oraz likwidować ją wszędzie tam, gdzie do niej dochodzi.
- Aktywnie działać na rzecz ratyfikacji i stosowania wszystkich międzynarodowych porozumień dotyczących przemocy wobec kobiet, w szczególności zaś Konwencji ONZ w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet.
- Ustanowić nowe prawa i zaostrzyć istniejące tak, by dawały one możliwość karania funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa, policji i innych służb państwowych za akty przemocy wobec kobiet.
- Zakładać odpowiednie schroniska, udzielać pomocy prawnej i udostępnić inne potrzebne usługi dziewczętom i kobietom narażonym na przemoc, a także zorganizować poradnictwo oraz reedukację dla osób, które dopuszczały się przemocy wobec kobiet.

- Wzmocnić współpracę i współdziałanie wszelkich władz i instytucji odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa w celu zlikwidowania krajowej, regionalnej i międzynarodowej sieci handlu kobietami.

Przewlekłe choroby wśród kobiet i mężczyzn w Polsce w 1996 r.
Rocznik Statystyczny 1997, s. 105

konflikty zbrojne

Równość kobiet i mężczyzn oraz postęp społeczny wiążą się w sposób nierozdzielny z pokojem. Niestety, w wielu częściach świata wciąż trwają konflikty wojskowe i inne. Agresje zbrojne, obca okupacja, konflikty etniczne, religijne itp., podsycane przez siły zainteresowane w zwiększaniu wydatków na cele militarne i zysków z handlu bronią, stanowią codzienną rzeczywistość, dotyczącą kobiety i mężczyzn w każdym niemal zakątku świata.

Ciężar utrzymania porządku społecznego podczas konfliktów zbrojnych i innych spada przeważnie na kobiety, mimo że rzadko miały one jakiś udział w podejmowaniu decyzji, które do tych sytuacji doprowadziły. Kobiety w swych rodzinach i środowiskach społecznych wnoszą wielki, choć niedoceniany wkład w wychowanie w duchu pokoju.

Platforma stoi na stanowisku, że gwałt, będący powszechnym zjawiskiem podczas konfliktów zbrojnych, jest przestępstwem, a w pewnych okolicznościach - aktem ludobójstwa. Platforma potępia czystki etniczne jako strategię wojenną i gwałt jako jedną z jej form. Takim praktykom należy położyć kres, a sprawców - ukarać.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Zwiększyć udział kobiet w rozwiązywaniu konfliktów na wszystkich szczeblach decyzyjnych.
- Zredukować nadmierne wydatki wojskowe i kontrolować udostępnianie broni.
- Uznać istotny wkład wnoszony przez kobiety na całym świecie do ruchów pokojowych oraz wiodącą rolę, jaką z natury rzeczy powinny one w nich odgrywać.
- Uznać potrzebę ochrony kobiet żyjących na terenach objętych konfliktami zbrojnymi lub znajdujących się pod obcą okupacją, a także kobiet przesiedlonych lub uciekinierek.

„Każdy człowiek, bez względu na jakiegokolwiek różnice, ma prawo do równej płacy za równą pracę” (Art. 23).

gospodarka

Udział kobiet na rynku pracy wciąż się zwiększa, wiele z nich znajduje zatrudnienie w małych i średnich przedsiębiorstwach, a ich dochód staje się dla gospodarstw domowych coraz bardziej znaczący.

Mimo to prawie wszędzie na świecie kobiety są w znacznej mierze odsunięte od procesu podejmowania decyzji ekonomicznych. W rezultacie kobiety mają niskie płace, złe warunki pracy i ograniczone możliwości zatrudnienia i awansu zawodowego. Kobiety przyczyniają się do wzrostu gospodarczego nie tylko jako płatne pracownice, ale również dzięki swej pracy nieopłacanej – takiej, jak praca domowa lub społeczna, która nie jest mierzona od strony ilościowej i nie jest uwzględniana w narodowych sprawozdaniach gospodarczych.

Dyskryminacja w kształceniu i szkoleniach, w zatrudnianiu, wynagradzaniu i awansowaniu, a także nieelastyczne warunki pracy, utrudnienia w korzystaniu z ekonomicznego potencjału społeczeństwa i nierównomierny podział obowiązków domowych ograniczają w znacznym stopniu ekonomiczne i zawodowe szanse kobiet.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Dbać o respektowanie ekonomicznych praw kobiet, popierać ich niezależność ekonomiczną i finansową, w szczególności zaś zapewniać im większe szanse zatrudnienia, odpowiednie warunki pracy i możliwość korzystania na równych prawach z ekonomicznego potencjału społeczeństwa.
- Wychodząc naprzeciw potrzebom kobiet prowadzących niezależną działalność gospodarczą, zwłaszcza tych o niskich dochodach, rozwijać poradnictwo i szkolenia oraz udostępniać informacje i nowości techniczne.
- Zwalczać wszelkie formy występującej na rynku pracy dyskryminacji ze względu na płeć. Usuwać bariery w dostępie kobiet do niektórych zawodów, niwelować różnice w płacach kobiet i mężczyzn, podnosić status zawodów sfeminizowanych poprzez zwiększanie płac.
- Propagować równy podział obowiązków rodzinnych. Umożliwić kobietom i mężczyznom godzenie obowiązków zawodowych i rodzinnych.
- Podjąć działania w celu oszacowania pracy niewynagradzanej, związanej z pełnieniem funkcji opiekuńczych w rodzinie lub pracą w gospodarstwie domowym oraz rodzinnym przedsiębiorstwie czy też gospodarstwie rolnym.

**Przeciętne wynagrodzenie brutto
kobiet jako procent
wynagrodzenia mężczyzn
wg. zawodów w Polsce w 1996 r.**

Rocznik Statystyczny 1997, s. 155

„Każdy człowiek ma prawo do uczestniczenia w rządzeniu swym krajem bezpośrednio lub poprzez swobodnie wybranych przedstawicieli. Każdy człowiek ma prawo równego dostępu do służby publicznej w swym kraju” (Art. 21)

władza

Równy udział kobiet w rządzeniu to nie tylko realizacja zasad zwykłej sprawiedliwości społecznej czy też demokracji. Jest to również niezbędny warunek tego, by system rządzenia odzwierciedlał strukturę społeczeństwa i dzięki temu nabierał przejrzystości i stabilności.

Pomimo występującego w większości krajów wyraźnego trendu w kierunku demokratyzacji, bardzo daleko jeszcze do tego, by kobiety były w odpowiednim stopniu reprezentowane na stanowiskach związanych ze sprawowaniem władzy. Dotyczy to prawie wszystkich szczebli rządu, zwłaszcza ministerstw i innych organów wykonawczych, a wzrost liczby kobiet w ciałach ustawodawczych jest nieznaczny. Nie udało się zrealizować zakładanego przez Radę Gospodarczo-Społeczną ONZ udziału kobiet w gremiach decyzyjnych, który do roku 1995 miał osiągnąć 30%. W skali globalnej kobietom przypada tylko 10% mandatów w ciałach ustawodawczych oraz jeszcze mniejszy procent stanowisk ministerialnych.

W odgrywaniu znaczącej politycznej roli w wielu kluczowych dziedzinach przeszkadza też kobietom okoliczność, że nie są w wystarczającym stopniu reprezentowane na stanowiskach decyzyjnych w takich dziedzinach, jak sztuka, kultura, sport, media, edukacja, religia i prawo.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Zadbać o to, by kobiety były dopuszczane na równych z mężczyznami zasadach do pełnego udziału w strukturach władzy i zarządzania, tzn. w organach rządowych, jednostkach administracji publicznej, w sądownictwie, a także w organizacjach międzynarodowych i pozarządowych, w partiach politycznych oraz w związkach zawodowych.
- Podnosić kwalifikacje kobiet potrzebne do uczestnictwa w sprawowaniu władzy i pełnienia ról przywódczych.

**Udział kobiet
wśród zatrudnionych
na stanowiskach decyzyjnych
w Polsce**

*Aktywność ekonomiczna ludności Polski -
sierpień 1997, GUS, Warszawa 1997, s. 21
oraz Rocznik Statystyczny 1997, s. 70*

instytucjonalne mechanizmy awansu kobiet

Krajowe mechanizmy awansu kobiet są często marginalizowane w narodowych strukturach rządowych. Brakuje odpowiednich pełnomocnictw, przepisów wykonawczych, fachowego personelu i wystarczających środków finansowych. Nie ma również dostatecznego wsparcia ze strony narodowego przywództwa politycznego. Na szczęblu międzynarodowym mechanizmy i instytucje działające na rzecz awansu kobiet natrafiają na podobne trudności.

Wiele organizacji opracowało metody oceny programów politycznych z punktu widzenia ich skutków dla obu płci, rozpatrywanych w konkretnym kontekście kulturowo-społecznym, lecz przeważnie w ogóle się ich nie stosuje, lub też korzysta się z nich tylko sporadycznie.

na tym odcinku działania

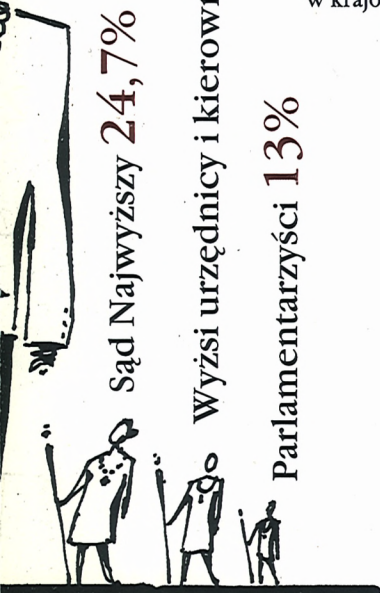
Platforma zaleca:

- Zadbać o to, by instancja odpowiedzialna za awans kobiet znajdowała się na najwyższym możliwym szczeblu rządowym; ustanowić lub wzmocnić krajowe mechanizmy awansu kobiet.
- Włączać do procesów ustawodawczych oraz do wszelkiego rodzaju programów politycznych i publicznych analizę odmiennych skutków, jakie pociągają za sobą konkretne decyzje dla mężczyzn i kobiet. Uwzględnić potrzebę przemian tradycyjnych kulturowo-społecznych wzorców obu płci w kierunku równości.
- Tworzyć zbiory danych i informacji tak, by uwidaczniały one kulturowo-społeczne różnice związane z płcią, oraz rozpowszechniać je jako narzędzie do oceny sytuacji i planowania.
- Dokonać ilościowego oszacowania pracy nieopłacanej, która nie jest wykazywana w krajowych sprawozdaniach.

Sąd Najwyższy 24,7%

Wyżsi urzędnicy i kierownicy 21%

Parlamentarzyści 13%

Z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka:

„Każdy człowiek posiada wszystkie prawa i wolności zawarte w niniejszej Deklaracji bez względu na jakiegokolwiek różnice rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu.” (Art. 2)

prawa człowieka

Wszystkie prawa człowieka są powszechne, niepodzielne, wzajemnie ze sobą powiązane i od siebie zależne. Zapewnienie możliwości pełnego i równego z mężczyznami korzystania przez kobiety i dziewczynki ze wszystkich praw i wolności stanowi priorytet dla rządów i Narodów Zjednoczonych oraz podstawę awansu kobiet.

Rządy są zobowiązane nie tylko do tego, by w stosunku do żadnej kobiety nie pozwalać sobie na naruszanie praw człowieka, ale także do aktywnego popierania i ochrony tych praw.

Różnica pomiędzy istnieniem praw na papierze a możliwością rzeczywistego z nich korzystania powstała wskutek braku zaangażowania rządów w ich propagowanie i ochronę oraz w wyniku niepowodzeń w upowszechnianiu na świecie informacji na ich temat.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Propagować i ochraniać prawa kobiet jako prawa człowieka poprzez pełne wprowadzenie w życie wszystkich międzynarodowych instrumentów ochrony praw człowieka, zwłaszcza Konwencji w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet.
- Dokonać rewizji prawa krajowego tak, by gwarantowało ono realizację wszystkich międzynarodowych i regionalnych konwencji praw człowieka.
- Zapewnić równość i brak dyskryminacji kobiet zarówno w prawie, jak i w praktyce.
- Upowszechniać elementarną świadomość prawną.

Obiekt pożądania seksualnego

34%

Wizerunek kobiet w reklamach I programu TVP

M. Wasilewska, *Wzory kobiet w reklamie telewizyjnej w Polsce, w: Portrety kobiet i mężczyzn w środkach masowego przekazu oraz w podręcznikach szkolnych, pod red. R. Stemieńskiej, wyd. „Scholar”, Warszawa 1997, s. 78.*

media

W większości krajów wizerunek kobiety upowszechniany przez media jest negatywny i degradujący. Nie uwzględnia on w wyważony sposób różnorodnych sposobów życia kobiet oraz ich znacznego wkładu w życie społeczeństwa. Negatywne skutki dla kobiet mają także programy ukazujące przemoc, poniżenie i pornografię.

Ale siła oddziaływania mediów pozwala im też przecieć na odegranie pozytywnej roli w przemianie kulturowych stereotypów dotyczących obu płci i wszędzie daje im możliwość znacznego przyczynienia się do awansu kobiet.

Obecnie w środkach masowego przekazu pracuje wiele kobiet, ale niewiele z nich zajmuje stanowiska na szczeblu decyzyjnym.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Zapewnić kobietom większy udział w decyzjach dotyczących środków masowego przekazu i nowych technik komunikacyjnych oraz większą możliwość wypowiedzania się za ich pośrednictwem. Rządy powinny dążyć do tego, by udział kobiet i mężczyzn we wszystkich ciałach doradczych, zarządzających, kierowniczych i kontrolnych odpowiadał zasadzie równouprawnienia obu płci.
- Działać na rzecz upowszechniania przez środki masowego przekazu wyważonego i nie obciążonego stereotypami wizerunku kobiety. Propagować równy podział obowiązków rodzinnych i przygotowywać materiały pokazujące wielorakie role życiowe pełnione przez kobiety.
- Opracować odpowiednie wytyczne i kodeksy postępowania - na użytek środków masowego przekazu i agencji reklamowych - zmierzające do wykreowania nowego obrazu kobiet, wolnego od szkodliwych stereotypów.

Gospodyni domowa

8%

Żona

23%

Matka

18%

Aktywna zawodowo

17%

Środowisko

Kobiety mają do odegrania istotną rolę w tworzeniu stabilnych i ekologicznych modeli konsumpcji, produkcji oraz wykorzystywania i odtwarzania zasobów naturalnych. Gospodarując odpowiednio bogactwami naturalnymi, kobiety zapewniają trwałą egzystencję swoim rodzinom i całym społecznościom. Poprzez funkcję, jaką pełnią w sferze konsumpcji i wytwarzania dóbr, przez to, że troszczą się o rodzinę i wychowują dzieci, przyczyniają się w wielkim stopniu do trwałego rozwoju.

W ciągu ostatniej dekady znacznie wzrosła świadomość wyczerpywania się zasobów naturalnych, degradacji systemów przyrodniczych i zagrożeń ze strony substancji toksycznych. Niszczenie środowiska odbija się negatywnie na zdrowiu i pogarsza jakość życia ogółu ludzi, w szczególności dziewcząt i kobiet we wszystkich okresach życia.

Kobiety rzadko zdobywają kwalifikacje zawodowe niezbędne do pełnienia funkcji związanych z zarządzaniem zasobami naturalnymi i wciąż są prawie nieobecne przy podejmowaniu decyzji dotyczących tej dziedziny gospodarki, a ich doświadczenie i umiejętności często się lekceważy. Kobięce organizacje ekologiczne odgrywają w świecie wiodącą rolę, ale instytucjonalna koordynacja ich działalności z działaniami krajowych instytucji zajmujących się ochroną środowiska pozostawia wiele do życzenia.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Aktywnie włączać kobiety do procesu podejmowania decyzji dotyczących środowiska naturalnego w dziedzinie zarządzania, projektowania i planowania, a także realizowania oraz oceniania projektów ochrony środowiska.
- W strategiach i programach działań na rzecz trwałego rozwoju uwzględniać perspektywę kulturowo-społecznych uwarunkowań płci.

do 19
roku życia

do 1
roku życia

Porody dziewczynek przed ukończeniem 19 roku życia w Polsce (dane z 1994 r.)

R. Dębski *Giąza i poród u młodocianych*, w: *Wychowanie seksualne i planowanie rodziny w Polsce*, TRR, Warszawa 1997, s. 77.

11500

50

dziewczynki

W wielu krajach występuje dyskryminacja dziewcząt – trwająca od najwcześniejszego okresu poprzez całe dzieciństwo aż do wieku dorosłego. W niektórych rejonach świata dziewczynki mają mniejsze niż chłopcy szanse osiągnięcia wieku dorosłego. Wynika to m.in. z nieprzychylnych postaw wobec dziewcząt i szkodliwych praktyk – takich, jak preferowanie synów, okaleczanie kobiecych narządów płciowych, wczesne małżeństwa, wykorzystywanie seksualne, a także odbijające się niekorzystnie na zdrowiu dziewcząt dyskryminowanie ich w żywieniu.

Dziewczynki są bardziej narażone na wszelkiego rodzaju przemoc, zwłaszcza na przemoc seksualną, do czego przyczynia się w znacznym stopniu brak praw, które by je przed tym skutecznie chroniły, bądź też nieprzestrzeganie tych praw.

W wielu regionach dziewczynki mają ograniczony dostęp do wykształcenia ogólnego i kształcenia zawodowego.

Każdego roku ponad 15 mln dziewcząt w wieku od 15 do 19 lat zachodzi w ciążę. Ciąża i poród w tak młodym wieku niosą ze sobą znacznie wyższe niebezpieczeństwo komplikacji. Dziewczęta są też bardziej od chłopców narażone na negatywne skutki przedwczesnych i odbywanych bez zabezpieczeń stosunków płciowych, łącznie z zarażeniem się wirusem HIV, wywołującym AIDS.

na tym odcinku działania

Platforma zaleca:

- Zwalczać negatywne kulturowe postawy i szkodliwe praktyki wobec dziewcząt.

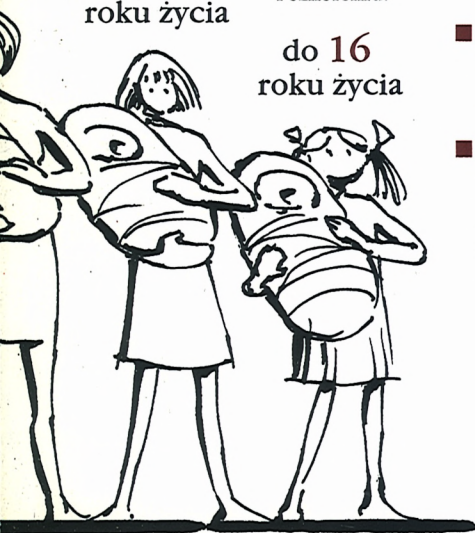
8
yca
do 17
roku życia

- Likwidować dyskryminację dziewcząt w kształceniu, podnoszeniu kwalifikacji i szkoleniu.

do 16
roku życia

- Znieść dyskryminację dziewcząt w dziedzinie opieki zdrowotnej i żywienia.

- Zachęcać rodziców do równego traktowania dziewcząt i chłopców oraz do równego podziału obowiązków w rodzinie.

zarządzenia instytucjonalne

P

latforma Działania określa kompleks działań, które - konsekwentnie przeprowadzone - powinny doprowadzić do zasadniczych zmian. Jeżeli do roku 2000 wyznaczone cele mają być osiągnięte, konieczne jest natychmiastowe działanie i wywiązywanie się z każdego zobowiązania.

Realizacja Platformy Działania jest przede wszystkim obowiązkiem rządów. Jednakże sukces w jej wprowadzaniu w życie zależy także od zaangażowania w tę sprawę całego szeregu instytucji krajowych, regionalnych i międzynarodowych, zarówno publicznych jak i prywatnych, które powinny mieć szerokie i jasno określone kompetencje, uprawnienia i środki.

- Na szczeblu krajowym podstawowe znaczenie dla pomyślnej realizacji Platformy Działania ma zaangażowanie na najwyższym szczeblu politycznym. Do końca 1996 roku wszystkie rządy powinny wypracować własne krajowe strategie lub plany działania. Rządy powinny ustanowić lub wzmocnić krajowe mechanizmy na rzecz awansu kobiet oraz zabiegać o aktywne poparcie szerokich kręgów społeczeństwa obywatelskiego i jego rozmaitych podmiotów.
- Na szczeblu regionalnym komisje regionalne Organizacji Narodów Zjednoczonych powinny wspierać odpowiednie instytucje krajowe w realizowaniu Platformy Działania i kontroli osiąganych w tym postępów. Instytucje regionalne powinny opracować i rozpowszechniać regionalne plany działania dotyczące wprowadzania w życie zaleceń Platformy.
- Na szczeblu międzynarodowym wszystkie organy systemu Narodów Zjednoczonych powinny uzyskać niezbędne środki i wsparcie potrzebne do wykonywania postanowień IV Światowej Konferencji na rzecz Kobiet.

Wzywa się Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych, aby utworzył w swoim biurze na odpowiednio wysokim szczeblu stanowisko ds. problemów związanych z kulturowymi wzorcami płci oraz zapewnił wprowadzenie w życie Platformy Działania w obrębie całego systemu ONZ. Wdrażanie Platformy wymaga też świadczeń finansowych - wyasygnowania odpowiednich środków z wszelkich możliwych źródeł we wszystkich sektorach.

Adres
do korespondencji:

Koalicja Karat,
ul. Franciszkańska 18 m. 20,
00-205 Warszawa,
tel./fax: (22) 635 47 91,
e-mail: karat@waw.pdi.net

Broszura
wydana dzięki
finansowemu wsparciu

*The Ford
Foundation*